

Lausuntotiivistelmä

24.9.2020

VN/10025/2020
VN/10025/2020-TEM-21

Lausuntoyhteenvedo HE laeiksi ydinenergialain sekä Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi ydinenergialain sekä Finanssivalvonnasta annetun lain ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta

Luonnokset valtioneuvoston asetuksiksi ydinenergia-asetuksen muuttamisesta, Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun asetuksen muuttamisesta, Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annetun asetuksen 1 ja 2 §:n muuttamisesta, ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annetun asetuksen 11 §:n muuttamisesta

1. Johdanto

Työ- ja elinkeinoministeriössä (TEM) on valmisteltu hallituksen esitys laeiksi ydinenergialain sekä Finanssivalvonnasta annetun lain ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta.

Ydinenergialain (1. lakiehdotus) ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista koskevaa sääntelyä uudistettaisiin siten, että Valtion ydinjätehuoltorahaston (VYR) hallinnoimien varojen sijoitustoiminta voisi olla nykyistä monipuolisempaa ja pitkäjänteisempää sekä mahdollistaa laajemman riskinoton. Ydinjätehuoltovelvolliset olisivat velvollisia osallistumaan sijoitustoimintaan liittyvien riskien hallintaan, ja näiden takaisinlainausoikeutta rajoitettaisiin. VYR:n hallintomallia ja organisointia uudistettaisiin, ja siitä säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin lakitasolla. VYR:n rahoittamien ydinlaitosten turvallista käyttöä ja ydinjätehuoltoa koskevien tutkimusohjelmien sääntelyä uudistettaisiin sekä täydennettäisiin ydinlaitosten haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta vuosina 2026–2032 perittävien maksujen perusteita koskevilla säännöksillä.

Esityksen tarkoituksena on huolehtia VYR:n hallinnoimien varojen arvon säilymisestä ja samalla niiden riittävyydestä ydinjätehuollon kustannuksiin

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

www.tem.fi

varautumiseen sekä mahdollistaa nykyistä parempi tuotto. Tarkoituksena on myös tehostaa VYR:n tutkimustoimintaa edistävien varojen kohdentamista ja uudistaa tutkimusohjelman hallinnointia.

Esitykseen sisältyy ehdotukset Finanssivalvonnasta annetun lain 4 ja 71 §:n muuttamisesta (2. lakiehdotus) ja Finanssivalvonnan valvontamaksuista annetun lain muuttamisesta (3. lakiehdotus). Finanssivalvonnan tehtäväksi säädettäisiin VYR:n sijoitustoimintaa, sisäpiirirekisteriä ja sisäpiiri-ilmoituksia koskevien säännösten noudattamisen valvonta.

Samanaikaisesti olivat lausunnolla luonnokset valtioneuvoston asetuksiksi ydinenergia-asetuksen muuttamisesta, Valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun asetuksen muuttamisesta, Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annetun asetuksen 1 ja 2 §:n muuttamisesta ja ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta annetun asetuksen 11 §:n muuttamisesta. Muutosehdotukset ovat lähinnä teknisiä ja liittyvät kiinteästi esitettyyn ydinenergialain muutosehdotukseen.

TEM pyysi esitysluonnoksesta ja asetusluonnoksista lausunnon 8.5.2020 lausuntopalvelu.fi-verkkopalvelun kautta. Lausuntoaika oli kuusi viikkoa.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta viranomaisilta, organisaatioilta ja asiantuntijoilta (lausunnon toimittaneet on merkitty tähdellä *):

Oikeusministeriö*	Itä-Suomen yliopisto
Valtiovarainministeriö*	Jyväskylän yliopisto
Finanssivalvonta*	LUT-yliopisto
Säteilyturvakeskus*	Tampereen yliopisto
Valtiokonttori	Työterveyslaitos
VYR:n johtokunta*	Energiateollisuus ry*
Geologian tutkimuskeskus	Fennovoima Oy
Aalto-yliopisto	Fortum Oyj (lausunnon antajana Fortum Power and Heat Oy)*
Helsingin yliopisto*	Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy*
Ilmatieteen laitos*	Teollisuuden Voima Oyj*

Lisäksi Posiva Oy antoi lausunnon, joka oli yhteislausunto Teollisuuden Voima Oyj:n kanssa.

Ainoastaan Fortum Power and Heat Oy:n lausunto sisälsi kannanoton asetusluonnoksista.

Lausunnot ovat kokonaisuudessaan hankeikkunassa:

<https://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM010:00/2020>.

Tämä lausuntotiivistelmä sisältää lausunnot tiivistettyinä ja yhteenvedon niiden sisällöstä.

2. Tiivistelmä

Lausuntoja saatiin yhteensä 11, kun niitä pyydettiin 20.

Lausunnonantajat suhtautuvat esitykseen pääosin myönteisesti. Lausunnonantajat ottivat pääasiassa kantaa ainoastaan ydinenergilakiin (YEL) ehdotettujen muutosten yksityiskohtiin. Useat lausunnot sisälsivät muutos- tai tarkennusehdotuksia yksityiskohtiin sekä toiveita jatkovalmistelussa huomioon otettavista asioista. Lainsäädäntötekniset huomiot liittyvät lähinnä tarpeeseen selventää yleislakien soveltamista, sääntelyn suhdetta valtionavustuslakiin ja EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679), viittaustekniikan käyttöön sisäpiirisääntelyssä ja siirtymäsäännösten tarkentamiseen. Helsingin yliopisto ja Ilmatieteen laitos ilmoittivat, että niillä ei ole asiassa lausuttavaa.

Oikeusministeriö (OM) ehdotti VYR:n yleisen ohjauksen ja valvonnan säätämistä selvemmin TEM:n vastuulle. VYR:n johtokunta suhtautuu kriittisesti TEM:n valtuuteen antaa sijoittamista koskevia määräyksiä.

VYR:n organisointia, johtokuntaa, sijoitusneuvottelukuntaa, toimitusjohtajaa ja henkilöstöä koskevaa sääntelyä pidettiin osin epäselvänä ja tulkinnanvaraisena mm. sijoitustoimintaa ja avustusten myöntämistä koskevan päätöksenteon ja vastuiden osalta sekä liittyen toimitusjohtajan ja henkilöstön virkamiesasemaan. Lisäksi VYR:n organisointiin katsottiin liittyvän selkeyttämistarpeita suhteessa TEM:n vastuisiin ja tehtäviin. OM piti tavoitetta uudistaa sääntely vastaamaan PL 119 §:n vaatimuksia tarpeellisena.

Finanssivalvontaa koskevaa sääntelyä kannatettiin yleisesti. Finanssivalvonta (FIVA) ei kuitenkaan pitänyt erityisen kertomuksen antamista vuosittain tarpeellisena.

Sisäpiirisääntelyä kannatettiin yleisesti, mutta VYR:n johtokunta suhtautui siihen kriittisesti. FIVA katsoi, että sisäpiirisääntelyä tulisi tarkentaa vastaamaan muualla lainsäädännössä olevia vastaavia säännöksiä.

Sijoitustoimintaa ja riskienhallintaa koskevaa sääntelyä kannatettiin yleisesti. VYR:n johtokunnan mukaan markkina-arvo olisi myös tarpeen määritellä laissa.

Kahden erillisen avustusohjelman ja niihin liittyvän erityisrahoituksen yhdistämistä sekä avustusjärjestelmää koskevan sääntelyn uudistamista kannatettiin yleisesti. Avustusjärjestelmän tavoitteita ja avustusten myöntämistä koskevaan sääntelyyn ehdotettiin joitakin tarkennuksia.

Teollisuuden Voima Oyj (TVO) ja Posiva Oy (P) kannattivat avustusjärjestelmän rahoittamiseksi kerättäviä maksuja koskevaa sääntelyuudistusta, mutta Fortum Power and Heat Oy (FPH) piti vuoden 2026 maksutasoa perusteettoman korkeana ja totesi uuden laskutavan perusosineen johtaa siihen, että maksuihin tuleva alennus ei kohdistu samassa suhteessa kaikkiin luvanhaltijoihin.

3. Yleiset arviot esityksestä

OM pitää luonnokseen sisältyviä muutosehdotuksia monin paikoin tarpeellisenä sääntelyn perustuslainmukaisuuden (mm. PL 119 §) ja asianmukaisen lakitekniikan takaamiseksi. Ehdotetut sijoitustoimintaa koskevat muutokset ovat merkittäviä VYR:n toiminnan kannalta, mutta eivät OM:n mukaan PL 87 §:ssä tarkoitettulla tavalla laajenna VYR:iä tai sen käyttötarkoitusta. Säättämisyjärjestysperusteluissa tehtyä arviota, jonka mukaan luonnoksessa ei ole kyse olennaisista muutoksista VYR:iin tai sen käyttötarkoitukseen, voidaan luonnoksessa esitettyjen tietojen perusteella pitää asianmukaisena, eivätkä ehdotetut muutokset siten edellytä poikkeavaa säättämisyjärjestystä. Luonnoksen tavoitteena on selkeyttää TEM:n VYR:iin liittyvää ohjausta, mitä OM:n mukaan voidaan pitää kannatettavana.

Valtiovarainministeriö (VM) pitää kannatettavana VYR:n hallinnoimien varojen sijoitustoiminnan monipuolistamista ja mahdollisuutta suurempaan sijoitusriskiin, joka mahdollistaa paremman tuoton pidemmällä aikavälillä. Nykyistä laajempi riskinotto edellyttää, että ydinjätehuollon kustannusten turvaavuuteen varaudutaan myös sijoitusvarallisuuden alentumisen varalta. Tähän liittyen esitykseen sisältyy ehdotuksia siitä, miten riskejä hallittaisiin. VM korostaa tärkeyttä huolehtia ydinjätehuollon kustannuksiin varautumisesta riittävästi ja VYR:n arvon kehityksestä huomioiden suurempi sijoitusriski.

FIVA lausuu hallituksen esitysluonnoksesta vain siltä osin, kun se koskee FIVAlle kuuluvia valvontatehtäviä ja niihin liittyvää sääntelyä.

VYR:n johtokunnalla ei ole yleisiä huomioita esityksestä, mutta sen mukaan eri osapuolten vastuita tulisi selventää.

Säteilyturvakeskus (STUK) ottaa kantaa vain tutkimusohjelmiin liittyviin YEL 7 a luvun säännösluonnoksiin ja toteaa yleisesti, että turvallisuustutkimuksen kahden eri ohjelman yhdistäminen vuoden 2023 alusta on perusteltua tästä saatavien laajempien tutkimuksellisten kokonaisuuksien, ohjelmien rajapintojen hallinnan ja hallinnollisten etujen vuoksi. Ehdotuksessa on huomioitu siirtymäsäännös, joka mahdollistaa sen, että nykyiset ohjelmat jatkuvat kautensa loppuun. STUK katsoo, että sääntelyä on kehitetty pääosin oikeaan suuntaan.

Energiateollisuus ry (ET) pitää tärkeänä, että VYR:n hallinnoimien varojen kohtuullisesta tuotosta huolehditaan, ja siksi sijoitustoiminta voisi olla

nykyistä monipuolisempaa ja pitkäjänteisempää sekä mahdollistaa laajemman riskinoton. ET kannattaa luonnoksen mukaisia lainsäädäntömuutoksia.

FPH pitää tervetulleena ehdotusta ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon erillisten avustusjärjestelmien ja tutkimusohjelmien yhdistämisestä. Ehdotus on tutkimus- ja kehitysnäkökulmasta hyvin perusteltu, ja mahdollistaa osaamissynergoiden hakemisen aiemmin erillisten tutkimussuuntien välillä sekä hallintokustannusten rajoittamisen.

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy (VTT) katsoo, että esitysluonnoksessa on VYR:n hallintoa ja sijoitustoimintaa koskien tehty oleelliset muutokset, joita esitettiin yksimielisesti TEM:in asettamassa työryhmässä ja muutoksissa on otettu myös huomioon VTT:n poikkeava asema muista jätehuoltovelvollisista. VTT pitää tutkimusohjelmien yhdistymistä lähtökohtaisesti hyvänä asiana ja kannattaa ohjelmakauden pidentämistä.

TVO ja P kannattavat esitystä, jolla VYR:n sijoitustoimintaa kehitetään monipuolisempaan suuntaan. VYR:n hallinnoimien varojen arvon säilymisestä ja samalla niiden riittävydestä huolehtiminen on erittäin tärkeää ydinjätehuoltovelvolliselle. Lainsäädännön pitääkin mahdollistaa nykyistä paremman tuoton hankkimisen osake- ja korkosijoitusinstrumenteilla. TVO ja P myös kannattavat ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelmien rahoituksen uudistamista siten, että otetaan käyttöön perusmaksu ja kerättävien varojen kokonaismäärää alennetaan.

4. Yksityiskohtaiset kannanotot

4.1 Oikeusministeriö

4.1.1 Hallinnon yleislakien soveltaminen

Lausuntoluonnoksessa ei ole käsitelty hallinnon yleislakien soveltumista VYR:n toimintaan. VYR:n toimitusjohtaja ja johtokunta käyttäisivät ehdotuksen perusteella julkista valtaa, ja VYR on PL 87 §:ssä tarkoitettu elin. Luonnos sisältäisi oikaisumenettelyn osalta viittauksen hallintolakiin. OM katsoo, että hallinnon yleislakien soveltuminen VYR:n toimintaan ei tule jäädä epäselväksi, vaikkei niihin informatiivista viittausta otettaisi. Jos TEM:llä on VYR:n valvontaa varten tarve saada VYR:ltä myös salassa pidettäviä tietoja, tulisi tästä säätää erikseen.

4.1.2 Tehtävät ja vastuut tukiohjelman osalta (7 a luku)

Ehdotetussa sääntelyssä (YEL 53 d §) toimivalta avustusten myöntämiseen ja menettely eivät käy selvästi ilmi. OM toteaa, että kun laissa tarkoitettut avustuspäätökset ovat ilmeisesti suuruudeltaan sekä vaikutukseltaan merkittäviä, ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta, että näitä koskeva päätösvalta keskitettäisiin vain yhdelle henkilölle (toimitusjohtaja). Ehdotusta tulisi arvioida jatkovalmistelussa näiltä osin. Lisäksi TEM:n toimivalta avustuspäätöksissä tulisi selvemmin tulla esille esimerkiksi YEL 53 a §:ssä.

Avustuksiin sovellettaisiin YEL:n lisäksi, mitä valtionavustuslaissa säädetään. Luonnoksen perusteella jää epäselväksi, toimiiko valtionapuviranomaisena VYR vai myös TEM. Epäselväksi jää, onko tämä tehtävä VYR:ssä toimitusjohtajan vai johtokunnan. Esimerkiksi valtionavustusten valvontaa, tarkastuksia ja takaisinperintäpäätöksiä koskevan toimivallan määräytyminen eivät ilmene yksiselitteisesti (ks. YEL 38 b § 3 mom.). OM katsoo, että laista tulisi tulla selväsi esille valtionavustuslaissa tarkoitettu valtionapuviranomainen.

4.1.3 VYR:n ohjausta ja organisointia koskeva sääntely

OM ehdottaa jatkovalmistelussa pohdittavaksi seuraavaa lisäystä VYR:ä koskevaan sääntelyyn: ”Valtion ydinjätehuoltorahaston toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle.”

Esitysluonnos pyrkii lisäksi saattamaan VYR:a koskevan sääntelyn vastaamaan paremmin PL 119 §:ssä asetettuja vaatimuksia. Nykyisin VYR:iä koskeva, PL 119 §:n mukaan lain tasolle kuuluva sääntely nostettaisiin asetustasolta lakitasolle. YEL:ssä säädettäisiin VYR:n johtokunnasta, sen tehtävistä, toimikaudesta ja nimitystoimivallasta sekä virkavastuusta, joista nykyisin joko säädetään puutteellisesti tai asetustasolla. Myös toimitusjohtajasta ja tämän tehtävistä säädettäisiin voimassa olevaa tarkemmin. OM:n mukaan ehdotetut täsmennykset ovat tarpeellisia.

OM kiinnittää huomiota siihen, että luonnoksen mukaan johtokunnan tehtäviin kuuluisi myös ratkaista VYR:n päätöksiä koskevat oikaisuvaatimukset ja antaa vastine VYR:n päätöksiä koskevissa valitusasioissa. OM:n mukaan jatkovalmistelussa olisi syytä tarkastella, tulisiko näitä erillisvarallisuuden hoitamiseen liittyviin tehtäviin kuuluvaa asiantuntemusta edellyttää johtokunnan jäseniltä.

OM:n mukaan sekä YEL 38 a §:n 2 momentissa että 52 §:n 4 momentissa olisi tarpeen tarkentaa, mistä tai kenen asiantuntemuksesta lausunnossa on kyse.

Luonnoksen YEL 38 b §:n 1 momentin mukaan VYR:ssä voi olla toimitusjohtajan lisäksi muuta henkilökuntaa. Ilmeisesti nämä olisivat virkasuhteisia, sillä laissa ei ehdoteta heitä koskevia virkavastuusäännöksiä. OM:n mukaan tätä tulee selkeyttää jatkovalmistelussa.

OM:n mukaan sijoitusneuvottelukuntaa koskevaa sääntelyä ja perusteluja tulee jatkovalmistelussa tarkentaa kiinnittäen huomiota julkisten hallintotehtävien hoidon organisointiin, jotta säätämisen asianmukaisuutta on mahdollista arvioida.

4.1.4 Sisäpiirisääntely

OM toteaa, että sisäpiirirekisteriä koskeva säännösehdotus kuuluu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalan piiriin. Kansallinen henkilötietojen käsittelyä koskeva erityislainsäädäntö on mahdollista vain niiltä osin kuin se tietosuoja-asetuksessa nimenomaisesti sallitaan ja on välttämätöntä tietosuoja-asetuksen säännösten täydentämiseksi. OM katsoo, että esitysluonnosta tulee täydentää tältä osin jatkovalmistelussa.

OM toteaa lisäksi, ettei sillä ole sinänsä huomauttamista YEL:ään kaavaillun 38 c §:n sääntelymallista, jossa käytetään viittausta toiseen lakiin, jos valmistelussa on arvioitu ja huomioitu, että mahdolliset muutokset viitattavaan säännökseen tarkoittaisivat muutosta myös nyt lausuttavana olevan säännöksen soveltamiseen.

OM:n mukaan siirtymäaika esim. tilintarkastajien osalta sisäpiiri-ilmoituksen tekemiseen jää epäselväksi.

4.1.5 FIVAA koskeva sääntely

Ehdotettua sääntelyä FIVAn tiedonsaantioikeudesta ja valvontatoimivallasta on pidettävä kannatettavana. OM:llä ei ole siitä erityistä huomauttamista.

4.2 Valtiovarainministeriö

4.2.1 FIVAA koskeva sääntely

FIVAlle ehdotettua valvontatehtävää koskevaa ratkaisua voidaan VM:n mukaan pitää perusteltuna ottaen huomioon FIVAlle säädetty tehtävät finanssimarkkinoiden valvonnassa sekä sillä olevat tietojensaanti- ja tarkastusvaltuudet. Esityksen 2. ja 3. lakiehdotuksiin sisältyvät säännösehdotukset ovat VM:n käsityksen mukaan perusteltuja.

4.2.2 Sisäpiirisäätely

VM kiinnittää huomiota sisäpiiri-ilmoitusten ja sisäpiirirekisterin valvontaa koskevan säännöksen sisältämän viittaustekniikan tarpeellisuuteen. Lainsäädännön selkeyden kannalta olisi syytä harkita, tulisiko säännös kirjoittaa YEL:ään auki. Tällaista ratkaisua puoltaa myös asian luonne, sillä säännös sisältää velvoitteita, joiden on tarkoituksenmukaista käydä ilmi VYR:iä koskevasta perussäännöksestä.

4.3 Finanssivalvonta

4.3.1 FIVAA koskeva säätely

FIVAn valvontatehtävät on määritelty tarkemmin kuin aiemmin vastaaviin tilanteisiin soveltuvassa lainsäädännössä. Lisäksi FIVAlle on annettu rajattu määräyksenantovaltuus. FIVA pitää kehityssuuntaa hyvänä ja kannattaa esitystä. FIVA toteaa kuitenkin, että jaettu valvontavastuu on ongelmallista ja voi aiheuttaa hankaluuksia kokonaiskuvan luomisessa ja tietojen kulussa.

Rekisterinpitovelvollisten ja niiden sisäpiiriläisten suuren määrän vuoksi FIVAn valvonta koostuu teematarkastuksista ja pistokokeen luonteisista tarkastuksista. FIVA ei pidä tarkoituksenmukaisena vuosittaisen kertomuksen antamista VYR:n sisäpiiri-ilmoitusten ja sisäpiirirekisterien valvonnasta.

4.3.1 VYR:n organisointia koskeva säätely

FIVA toteaa, että sijoitustoimintaa ja sen valmistelua koskeva organisointi (johtokunta, sijoitusneuvottelukunta, toimitusjohtaja, muu henkilökunta) jättää tulkinnanvaraisuuksia päätöksenteon ja vastuiden suhteen. Vastuu käytännön sijoituspäätöksistä ja riskienhallinnasta tulisi ilmetä selkeämmin laista.

4.3.2 Sisäpiirisäätely

FIVA katsoo, että viittaustekniikan sijaan lainsäädäntöteknisesti olisi parempi kirjoittaa VYR:iä ja sen sisäpiiriläisiä koskevat sisäpiirirekisterin ylläpitämistä ja sisäpiiri-ilmoituksia koskevat velvoitteet YEL:ään auki. FIVA katsoo myös, että sisäpiiri-ilmoituksen määräajan tulisi vastata muiden vastaavien sisäpiiri-ilmoitusvelvollisten 14 vuorokauden määräaikaa.

FIVAn käsityksen mukaan muuta VYR:n palveluksessa olevaa henkilöä ei tulisi lainsäädännön tasolla kategorisesti sulkea sisäpiiriläisen määritelmän ulkopuolelle. FIVA esittää, että VYR:n sisäpiiriläisen määritelmä säädettäisiin koskemaan myös muuta VYR:n palveluksessa olevaa henkilöä, jolla on mahdollisuus vaikuttaa VYR:n varojen sijoittamista koskevan päätöksen tekemiseen tai joka muutoin saa säännöllisesti haltuunsa tällaisia osakkeita tai rahoitusvälineitä koskevaa sisäpiiritietoa.

FIVA toteaa, että FIVAlta pyydettävä mahdollinen lausunto (YEL 38 a § 2 mom. ja 52.4 §) koskee vain asiantuntemusta, ei esimerkiksi sitä, onko henkilö muuten sopiva tehtävään.

4.4 Valtion ydinjätehuoltorahaston johtokunta

4.4.1 VYR:n ohjausta ja organisointia koskeva sääntely

VYR:n johtokunta suhtautuu kriittisesti TEM:n valtuuteen antaa sijoittamista koskevia määräyksiä.

VYR:n johtokunnan mukaan sijoitustoiminnan laajentuessa toimintaympäristö muuttuu, VYR:n johtokunnan ja toimitusjohtajan vastuut kasvavat sekä toiminnan riskit lisääntyvät. Esitysluonnoksessa vastuut ovat osin epäselvät eri osapuolten välillä, ja esim. sijoituspäätösten osalta on tärkeää määritellä vastuut selvästi.

VYR:n toimitusjohtajan vastuiden ja palomuurin suhteessa TEM:iin on oltava selkeät, jotta ristiriidat VYR:n ja TEM:n välillä vältetään eikä niistä myöskään muodostu jääviysongelmia. Myös tehtävien hoitaminen edelleen osa-aikaisena ja loma-ajan järjestelyt on arvioitava, sillä uudet tehtävät edellyttävät mm. päiväkohtaista seuranta, ja nykyisen kaltainen mahdollisuus toimitusjohtajan sijaisuusjärjestelyihin on oltava jatkossakin. Niihin liittyvät vastuut myös kasvavat. VYR:n johtokunta katsoo, että TEM:n tulee pyytää lausunto VM:ltä koskien myös virkamiesoikeudellista sääntelyä ja asemaa.

VYR:n johtokunnan mukaan YEL:ään ehdotetussa 38 a §:n 1 mom. 9 ja 10 kohdassa on päällekkäisyyttä ja 9 kohdassa mainittu määräaika on epäselvä. Lisäksi VYR:n johtokunnan mukaan ehdotettu YEL 52.2 §:n 3 k (johtokunta päättää niistä sijoitus suunnitelmassa määritellyistä yksittäisistä sijoituksista, jotka on määrätty johtokunnan tehtäväksi) on tarpeeton.

4.4.2 Markkina-arvo

Markkina-arvolla on merkitystä mm. suojaosuuden ja sen täydentämisen sekä voitonjaon kannalta. Täydentämisvelvollisuuden pitäisi perustua sijoitusomaisuuden markkina-arvoon. Myös voitto pitäisi laskea sijoitusomaisuuden markkina-arvosta. VYR:n johtokunnan mukaan markkina-arvo pitäisi myös määritellä, jos se otetaan lopulliseen esitykseen.

4.4.3 Muuta

VYR:n johtokunta esittää nykytilan kuvauksen s. 7 kolmanteen kappaleeseen täydennystä.

4.5 Säteilyturvakeskus

STUK katsoo, että esitysluonnoksen avustuksen tarkoitusta koskevassa säännöksessä olisi tarpeen tehdä rajauksia (YEL 53 a §:n 1 mom.). Lisäksi STUK katsoo, että tutkimusohjelmasta ja sen sisällöstä olisi tarpeen säätää laissa tarkemmin ja omassa pykälässään (YEL 53 a § 2 mom.). STUKin näkemys on, että tutkimuksen painopisteen pitäisi jatkossakin olla nykysäätelyä vastaten viranomaisen osaamista ja asiantuntemusta kehittävässä ja varmistavassa tutkimuksessa, ja tämän lisäksi tutkimuksen tarkoituksena voisi olla yleisen kansallisen ydinturvallisuusosaamisen kehittäminen. Lisäksi STUK toteaa, että säätelyä on tarpeen tarkentaa sen selventämiseksi, millaista koulutusta avustuksin voidaan rahoittaa. STUK kannattaa tutkimusohjelmakauden pidentämistä kuuteen vuoteen ja välitarkastelua ja esittää, että STUK:lle varattaisiin tilaisuus lausua tutkimusohjelman sisällöstä ennen sen vahvistamista.

STUK katsoo, että avustuksen myöntämisen edellytyksistä (YEL 53 d §) on tarpeen säätää esitettyä täsmällisemmin, esim. hankkeen korkeatasoisuus on kriteerinä melko väljä ja runsaasti harkinnanvaraa jättävä. STUK katsoo myös, että säätelyn suhdetta (YEL 53 e §) valtionavustuslakiin olisi edelleen tarpeen selkeyttää, ja esim. YEL:stä tulisi käydä selkeästi ilmi, että myös valtionavustuslaissa säädettyjen yleisten edellytysten täyttymisen tulisi olla myöntämisen edellytyksenä, ja asiassa tehtävien päätösten osalta olisi mahdollisesti tarpeen viitata valtionavustuslakiin.

4.6 Fortum Power and Heat Oy

4.6.1 VYR:n sijoitustoiminta ja siihen liittyvä riskienhallinta

FPH painottaa, että koska vakuudet on YEL:ään ehdotetun 52 c §:n 2 mom. mukaan toimitettava nopeassa aikataulussa, tulee ainakin kaikkien YEL 45 §:n mukaisten vakuuksien olla hyväksyttäviä.

FPH vastusta ehdotusta, jonka mukaan VYR:n varoista annettavien lainojen yleisistä ehdoista annetun asetuksen 2 §:n muutettaisiin siten, että marginaalia nostetaan.

4.6.2 Avustuksia koskeva sääntely ja avustuksia varten perittävät maksut

FPH huomauttaa, että haasteena pitkäaikaisten tutkimusohjelmien vahvistamisessa on tutkimuksen ajankohtaisuuden varmistaminen koko ohjelmakauden kestäessä, ja ehdottaa, että perusteellisten väliarviointien tulisi olla ohjelman kestäessä pääsääntö.

FPH pitää perusteltuna sitä, että maksuja on vuodesta 2026 alkaen tarkoitus alentaa, mutta pitää vuoden 2026 maksutasoa perusteettoman korkeana. FPH toteaa myös, että uusi laskutapa perusosineen johtaa siihen, että esityksen perusteluissa kuvattu vuodesta 2026 lähtien maksuihin tuleva alennus ei kohdistu samassa suhteessa kaikkiin luvanhaltijoihin. FPH pyytää lisäksi esityksessä selvennettävän, että ehdotetussa pykälässä tarkoitettua maksua ei peritä sellaiselta toiminnanharjoittajalta, jolla on YEL 16 §:ssä tarkoitettu lupa ydinlaitoksen käytöstä poistamiselle. Edelleen FPH kiinnittää huomiota siihen, että jätehuoltovelvollisten määrän lisääntyessä Hanhikiven voimalaitoksen valmistuessa tulisi SAFIR-maksun absoluuttisen kokonaismäärän kuitenkin edelleen pysyä samana, sillä tutkimustarpeiden määrän ei odoteta lisääntyvän samassa suhteessa kuin tuotettavan megawattimäärän, mikä tulisi huomioida maksuissa Hanhikiven valmistuttua.

4.7 Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

VTT:n mukaan esitetty muutos (YEL 7 a lukuun) mahdollistaa koko ydinenergia-alan tohtorikoulutuksen järjestämisen, mikä on erittäin oleellinen toimenpide korkeatasoisen asiantuntemuksen varmistamiselle. VTT kannattaa tutkimusohjelmien yhdistämistä ja pitää tärkeänä, että tulevassa tutkimusohjelmassa olisi tasapainoinen edustus eri aihepiireistä, jotta pienemmät aihealueet eivät jäisi huomiotta syntyvässä kilpailussa ja että koottavat maksut heijastuisivat kunkin aihealueen tutkimusvolyyymiin. VTT kannattaa myös siirtymistä kuuden vuoden ohjelmakauteen. Lisäksi VTT:n mukaan olisi hyvä, jos ohjelman loppukaudella voitaisiin aloittaa seuraavalle kaudelle jatkuvia hankkeita. Tutkimuksen vaatiman pitkäjänteisyyden lisäksi tarvitaan mahdollisuutta nopeaan reagointiin toimintaympäristön muutoksissa. VTT:n mukaan esitetyt muutokset vaikuttavat myös rahoituspäätösten nopeutumiseen, mitä VTT kannattaa.

VTT:n mukaan on tarpeen, että YEL:ään kirjataan avustuksen myöntämisen edellytykseksi vaatimus siitä, että tulokset ovat pääosin julkaistavissa. VTT kannattaa tutkimuslaitoksen näkökulmasta (perusteluissa) ehdotettua IPR-asioita koskevaa täsmennystä.

4.8 Teollisuuden Voima Oyj ja Posiva Oy

4.8.1 VYR:n organisointia koskeva sääntely

TVO ja P pitävät VYR:n sijoitustoiminnan johtamisen takia erittäin tärkeänä, että TEM tosiasiallisesti myös aina pyytäisi FIVAn lausuntoa asiantuntemuksesta (YEL 38 a § 2 mom. ja 52.4 §). TVO ja P ehdottavat, että YEL 38 b § 1 mom. poistettaisiin määräys toimitusjohtajan osa-aikaisuudesta, mikä TVOn ja P:n mukaan ei kuitenkaan estäisi sitä, että toimitusjohtajan tehtävät jatkuisivat osa-aikaisena myös YEL:n muutosten tultua voimaan. TVO ja P pitävät hyvänä, että sijoitusneuvottelukunnan jäsenistä enintään kolme edustaisi jätehuoltovelvollisia, ja katsovat, että myös sijoitusneuvottelukunnan jäseniltä tulee vaatia hyvää sijoitustoiminnan ja/tai riskienhallinnan asiantuntemusta.

4.8.2 VYR:n sijoitustoiminta ja siihen liittyvä riskienhallinta

TVO ja P pitävät YEL 52 a ja 52 b §:ään esitettyjä muutosehdotuksia hyvin perusteltuina, koska jätehuoltovelvollisen takaisinlainausoikeus turvaavia vakuuksia vastaan säilyy, mutta pitkäjänteisempi sijoitustoiminta on mahdollista aloittaa vähintään 20 %:n osalta. TVO ja P pitävät YEL 52 c §:ään esitettyjä sijoitustoimintaan liittyvien riskien hallintatoimia riittävinä ja perusteltuina. Jätehuoltovelvolliselle asetettujen velvoitteiden lisäksi on erittäin tärkeää, että VYR:n johtokunta seuraa säännöllisesti varautumisrahaston sijoitussalkun arvon kehitystä ja tilannetta finanssimarkkinoilla sekä ryhtyy tarvittaviin sijoitussuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin tilanteen niin vaatiessa.

4.8.3 Avustuksia koskeva sääntely ja avustuksia varten perittävät maksut

TVO ja P pitävät ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon tutkimusohjelmien yhdistämistä hyvänä ratkaisuna ja siitä, että säännöksessä nyt selvästi todettaisiin, että avustusta voidaan myöntää sellaista tutkimustoimintaa varten, jolla varmistetaan, että viranomaisten lisäksi myös ydinlaitosten haltijoiden ja jätehuoltovelvollisten saatavilla on näihin liittyen riittävästi ja kattavasti asiantuntemusta ja muita valmiuksia.

TVO ja P pitävät maksujen suuruuteen ja määräytymiseen liittyviä muutosehdotuksia (YEL 53 b § 2 mom.) erittäin hyvinä ja kannattavat niiden eteenpäin viemistä.

TVO ja P pitävät oikeudenmukaisena, että avustuksen saajille asetettaisiin ehto myöntää ydinlaitosten haltijoille ja jätehuoltovelvollisille laajat käyttöoikeudet avustuksen kohteena oleviin tutkimustuloksien immateriaalioikeuksiin maksutta, koska avustusta myönnetään varoista, jotka ovat peräisin ydinlaitoksen haltijoilta ja jätehuoltovelvollisilta kerätyistä maksuista.

4.8.4 Muuta

TVO:lla ja P:llä ei ole huomautettavaa ehdotettuihin YEL:n voimaantulosäännöksiin eikä esitysluonnokseen sisältyneisiin muihin lakimuutoksiin tai asetusmuutoksiin. TVO ja P ovat lisäksi huomanneet esitysluonnoksessa muutamia kirjoitus- ja lyöntivirheitä.

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi